

ACC. N:R M. 16379: 1-9.

Landskap: Östergötland Upptecknare: Louise Hedqvist, Lund
Härad: Hammahind Berättare: Axel Dahl, Cleveland, Ohio
Socken: Ringarum Berättarens yrke:
Uppteckningsår: 1957 Född år 1888 i Ringarum

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Emigration. s. 1-9.

(foto sid. 9.)

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16379: 1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Far var lantbrukare. Stället var inte så stort, det var bara en fjärdingsgård, men vi hade bra med skog och fisket gav en del, jag minns att vi brukade fiska med not. Vi var fyra syskon, jag var äldst. Far hade varit gift en gång tidigare och hade en son. Min halvbror for till Amerika när han var sjutton år, då var jag bara en två, tre år gammal. Far och han skrev till varann.

1908 dog far och det var meningen att jag skulle ta hand om gården. Jag skrev ut till min halvbror och berättade om fars död.

Jag ville också över till Amerika och frågade, om han kunde hjälpa mig. På hösten kom biljetten och mor grät och sa, att om du reser får vi sälja gården. Jag sa till henne, att jag måste exercera i alla fall så då skulle jag ändå vara borta. Till slut sa min syster, att om inte Axel reser, så tar jag biljetten och då så gav mor efter. Vi ordnade så att gården blev utarrenderad, men mor fick bo kvar i övervåningen, för det var en stor manbyggnad. Sen fick hon trädgården och kontanterna för arrendet. Min syster stannade hos mor.

Jag hade läst en del berättelser från Amerika, det fanns ju i många hem. Jag minns inte mycket av dem nu, men det var nog mest äventyrsskildringar skulle jag tro. Så var det ju många som gett sig iväg till Staterna och de kom ju hem ibland och hälsa på.

Fina kläder brukade de ha ha, och de berättade hur bra de hade det.

Jag vet en grannpojke, som var femton år när han reste och var borta i fem år, då kom han hem på besök och han skröt om hur han ha-

ACC. NR M. 16379:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

de köpt häst -det skulle han ju aldrig kunnat hemma. Han brukade kasta växelpengarna han fick.

Det är ju klart att när man hörde och såg de här svensk-amerikanerna, så tänkte man det att det skulle gå lätt att tjäna ihop en massa dollar. Jag behövde ju pengar och tänkte, att då far väl jag också över och spara ihop. Jag tänkte aldrig stanna, bara arbeta där några år tills jag tjänat samman vad jag behövde. Sen var det ju exercisen, den gillade man ju inget vidare. Det var många som rymde iväg till Danmark, för att slippa exercera. Sen kunde de alltid få någon båtlägenhet över till Amerika och man behövde inga papper heller då. Prästerna tyckte inte om att man kom och ville ha utflyttningsbetyg, jag minns att när jag fick mitt sa prästen: "Det är skam att alla unga pojkar reser härifrån."

I slutet av december reste jag till Göteborg, och där tog jag en båt, som hette Calypso, till Hull. Jag kommer inte så noga ihåg förberedelserna för resan, men det är klart att man skaffade en del nya kläder och sådant. Jag hade en stor koffert och en liten väska, och i den hade jag matsäcken, ost, ansjövis och bröd. 10 dollar skulle man ha i reskassa.

Från Hull åkte vi tåg till Liverpool, och där tog vi skeppet Saltic, som var Vita Stjärnlinjens. Vid Cook Island stannade vi till, där kom en massa emigranter ombord, de färjades ut.

Vi låg fyra eller sex i varje hytt. Jag kommer inte ihåg så mycket från båten, men jag tror nog att den var rätt så bta. Men jag

ACC. N:R M.16379:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

minns, att vi i tredje klass inte fick köpa något ombord, bara frukt och öl och det fick man genom en liten lucka. Öl fick man bara dricka på däck.

Det tog elva dygn innan vi var framme i New York. Vi färjades från båten över till Ellis Island och läkarundersöktes, och så fick vi stora lappar, som fästes utanpå rocken, och där stod ett nummer och vart vi skulle. På Ellis Island kunde man också köpa ^{matpaket} med smörgåsar och frukt, de kostade 1 dollar och det var många som köpte. Men vi var några som ville ha varm mat, och vi gick till en restaurant. Då följde en vakt med hela tiden för att se till att vi inte kom bort. På den tiden fanns det alltid en massa folk, som tog hand om emigranterna.

På stationen var det liksom stora kättar eller bås med stora plakat över. Man gick till det båset som hade ens egen destinationsort. Jag skulle till min halvbror i Monongahela, Pennsylvania.

Han arbetade i en gruva där. Min svägerska mötte mig och den första tiden bodde jag hos dem. I januari 1909 började jag arbeta hos en farmare, som min bror köpte mjölk av. Jag kunde inte tala engelska något vidare men jag var ju van vid arbetet från hemma. Jag hade 20 dollar ^{i veckan} och maten. Men på våren, när mjölkutkötningen började, villä farmaren ha någon som kunde tala med kunderna, så han sa upp mig, och så var jag arbetslös tag. [☞]

^{Vid den här tiden} Vid den här tiden höll de på att bygga en bro över Monongahelafloden, och där fick jag arbete. De hade inga maskiner då, utan allt

ACC. N:R M. 16379 *

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gjordes för hand, vi fick gräva grunden med spadar och all cementblandning fick vi göra med skovlar. Vi arbetade tio timmar om dagen och för det fick vi 1.75 d. Ibland var det dåligt väder och då kunde vi inte hålla på, och det var många gånger som jag inte tjänade ihop till maten. Den gick till sex d. i veckan. Till slut sa min bror till mig, att vi skulle fara in till Pittsburgh, där de hade s.k. utskeppningsbyråer, arbetsbyråer, där man fick biljett till de platser där arbetare behövdes. Men det fanns inget som var lämpligt för mig, så jag började i stället som eldare i den gruva, där min bror var maskinist. Fyra ångpannor skulle man elda med skovel, och tolv timmar om dagen, sju dagar i veckan, arbetade jag. För det fick jag 55 d. i månaden. Det fanns inga fackföreningar för folk som arbetade ovan jord, det var bara gruvarbetarna som hade. I ett och ett halvt år höll jag på som eldare men sen fick jag maskinistjobb med 75 d. i månaden, fick påökt rätt snart till 100 d.

Jag skickade efter min yngre bror från Sverige och skaffade honom arbete i gruvan, han var eldare åt mig. Men han längtade hem och övertalade mig att resa med. Jag hade ju inte tänkt stanna i Staterna men jag ville inte resa tillbaka så snart heller. Men han talade bara om att vi måste fara hem och jaga morkullor, och så for vi till Sverige i februari. I New York gick vi till Nilsson och Lundbäck, några svenskfinnar, som hade hand om de skandinaviska båtarna. På den tiden fanns inte SAL, men jag tror att

ACC. N:R M. 16379:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

att det fanns en dansk-amerikansk linje. Vi fick platser på en liten skrabbig båt som hette Arabic, Det var så kallt ombord att jag låg i min pälsfördrade rock om nätterna, När maskinerna väl kommit igång och varmt upp båten blev det bättre. Det enda var, att alla vägglössen då också kom fram. aby

Vi var hemma ett par månader, men sen for vi tillbaka för vi ville försöka få ihop mera pengar, man trodde ju hela tiden att man skulle tjäna mera här och att det skulle gå fortare.

Men efter ett slag blev vi arbetslösa, för bolaget stängde ångkraften där och köpte elkraft i stället och dessutom så stängdes fem kolgruvor till. Då tänkte vi gå hem på allvar, men världskriget bröt ut, så det blev inget av det. Vi gick till Colorado, i närheten av Denver, för där behövde de folk. Men där var nästan inga svenskar, jag tror inte att jag träffade mer än en eller två under de åren jag var där. Jag kom tillbaka till Manessen, Penn.

1917. Här omkring fanns många svenskar, de flesta kom från mellersta eller norra Sverige och de var vana vid skogsarbete och gruvor, så det var inte svårt för dem att få arbete. Vi hade lite högre löner under kriget, 30, 40 cent i timmen och tio timmar om dan arbetade vi.

1918 var jag hemma igen. Jag var tvungen att resa hem då, för den som lämnat landet laglydigt och som återvände inom tio år, slapp exercera. Det var ~~svårt~~ lite besvärligt att få pass så här under

ACC. N:R M. 16379:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kriget, men hur det var så lyckades jag få ett särskild tillstånd av local board att resa ur landet, och det gällde också som pass för sex månader. I Sverige mönstrade jag och fick inskrivningsbok. Nu hade jag tänkt stanna i Sverige, men allt var så dåligt hemma. Gårdarna var dyra, många sålde för att de väntade att priserna skulle gå ner efter kriget. En ko eller en häst kostade det tredubbla mot när jag reste ut, och inte heller fick jag något för mina sparade amerikapengar, 2.70 för en dollar. Så jag ändrade mig och vi sålde gården. Mor fick bo kvar tre år fritt. Min yngsta bror följde med ut, min syster hade rest över med oss förra gången. Tillbaka för jag på svenskt pass, och så fort jag kommit till Amerika igen tog jag ut mina papper här och blev amerikansk medborgare. Mor kom över 1922, men hon trivdes aldrig här. Hon saknade alla sina vänner, lärde sig aldrig tala språket heller och bara ångrade att hon någonsin rest över. Hon hade sålt allt hemma ^{på auktion} (och bara tagit med sig lite linne, silver och några gamla biblar. Vi har allt kvar, det har gått i släkten sen dess. hon dog.

Hösten 1919 kom jag till Cleveland, och sen har jag bott här hela tiden. Min syster och ^{mina} bröder bodde också här då. Jag arbetade som fireman och fick min licens här 1920. I 7 år jobbade jag i skift, 12 timmar hade vi och ibland kunde det bli så, att man höll på ett helt dygn. Sen måste jag sluta, för doktorn sa att det höll inte längre. Efter det tog jag jobb som reparatör, utom under depressionen

ACC. N:R M. 16379:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

då jag var på ett gjuterigolag. Jag behövde inte gå arbetslös mer än ett par månader 1928. Men de fanns de som inte kunde få arbete, de tog vad de kunde och var nöjda med vikken lön som helst. 15 dollar hade vi i gjuteriet och på alla enklare arbeten tog de in flickor för lägre lön. Jag minns hur det stod långa köer av arbetslösa utanför hotellen vid soptunnorna. Det var bra att vara svensk, de var alltid omtyckta som arbetare.

När min släkt bodde här och alla levde, höll vi ihop och firade helger tillsammans. Vi talade svenska sinsemellan och gick i svenska kyrkan, där träffade jag min fru. Några speciella svenska seder behöll vi inte, mer än att vi på julafton åt lutfisk och gröt. I Anderssons store kunde man köpa allt svenskt man ville ha, de hade t.o.m. färdiga julgranskarameller. Nu lever vi precis som alla andra här och det gör de flesta svenskarna. Det är sällan man hör ett svenskt ord nu, det kan vara ett enstaka uttryck eller nåt ord. Sen vår pojke kom i skolan har vi inte talat så mycket svenska här i hemmet, men han förstår nog en hel del. När han var liten brukade jag sjunga svenska visor för honom men dem har jag glömt nu.

Kontakten med Sverige har vi alltid uppehållit, vi har Svenska Amerikaposten och ibland får vi svenska tidningar hitskickade. I början längade man allt hem, men man vände sig fort. Det var så mycket arbete jämförd med, så man hade inte tid och tänka på

ACC. N:R M. 16379:8.

mycket på sånt. Egentligen ville jag ju alltid hem till gården
1934 försökte jag sälja mitt hus, det hade jag gett 10.000 d.
för men då kunde jag bara få hälften. Hade tiderna bara varit
normala, skulle jag köpt gården.

När man längtar hem nu tänker man nog mest på naturen och på
bygden som den var när man var liten. Nu är allt så förändrat,
där vi fiskade förr ligger en läderfabrik. Och de sociala vill-
koren här är mycket bättre. Men Sverige har gått framåt, de är
snart i bredd med oss här.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

M.16379:9.
FOLKLIVSARKIVET
LUND



↑
Axel Dahl, Pittsburgh 1909.

Inlämn. av Louise Holmström år 1957